

**REPUBLIKA E SHQIPËRISË
-AUTORITETI I KONKURRENCËS-
KOMISIONI I KONKURRENCËS**

**V E N D I M
Nr. 249, datë 09.11.2012**

**“Për
hapjen e procedurës së hetimit të thelluar në tregun e importit, prodhimit dhe
tregtimit me shumicë të vajit të lulediellit”**

Komisioni i Konkurrencës me pjesëmarrjen e:

•	Lindita	MILO (LATI)	Kryetar
•	Rezana	KONOMI	Zv/Kryetar
•	Servete	GRUDA	Anëtar
•	Koço	BROKA	Anëtar
•	Iva	ZAJMI	Anëtar

Në mbledhjen e tij të datës 9.11.2012, shqyrtoi çështjen me:

Objekt: Shqyrtimi i raportit të hetimit paraprak në tregun e importit, prodhimit dhe tregtimit me shumicë të vajit vegjetal.

Baza ligjore: Neni 24, shkronja d, neni 26 dhe neni 43, pika 1 të Ligjit Nr. 9121, datë 28.7.2003 “Për mbrojtjen e konkurrencës”, si dhe neni 12 i Rregullores “Për funksionimin e Autoritetit të Konkurrencës”.

Komisioni i Konkurrencës pas shqyrtimit të:

- Raportit të hetimit paraprak në tregun e importit, prodhimit dhe tregtimit me shumicë të vajit vegjetal, të paraqitur nga Sekretariati i Autoritetit të Konkurrencës;
- Relacionin e Sekretarit të Përgjithshëm të Autoritetit të Konkurrencës

VËREN SE :

I. PROCEDURA E NDJEKUR

1. Bazuar në ankesën mbi rritjen e çmimit të vajit vegjetal në mënyrë abuzive nga disa ndërmarrje si dhe fiksimin e tij, Sekretari i Përgjithshëm i Autoritetit të Konkurrencës me anë të Urdhrit nr. 105, datë 20.09.2012 ngriti grupin e punës për monitorimin e tregut të prodhimit/importit dhe shitjes me shumicë të vajit vegjetal.
2. Në vijim të procedurës, Komisioni i Konkurrencës, pas shqyrtimit të kërkesës së Sekretarit të Përgjithshëm dhe raportit të monitorimit të tregut të importit të vajit vegjetal, në zbatim të nenit 42, pika 1, të Ligjit nr. 9121, datë 28.07.2003 “Për mbrojtjen e konkurrencës” (të ndryshuar) me anë të Vendimit Nr. 245, datë 02.10.2012 “Për hapjen e procedurës së hetimit të thelluar në tregun e importit, prodhimit dhe tregtimit me shumicë të vajit vegjetal”, vendosi të miratojë hapjen e procedurës së hetimit paraprak në tregun e importit, prodhimit dhe tregtimit me shumicë të vajit vegjetal, për të parë nëse kushtet e tregut sigurojnë konkurrencë të lirë dhe efektive.
3. Periudha objekt hetimi, e përcaktuar nga Komisioni i Konkurrencës në vendimin e mësipërm është Janar – Tetor 2012.
4. Në vazhdim të procedurës, Sekretari i Përgjithshëm i Autoritetit të Konkurrencës, në bazë të nenit 28 dhe 29 të Ligjit Nr. 9121, datë 28.07.2003 “Për mbrojtjen e konkurrencës”, nenit 22 të Rregullores “Për funksionimin e Autoritetit të Konkurrencës” vendimit nr. 245, datë 02.10.2012 “Për hapjen e procedurës së hetimit paraprak në tregun e importit, prodhimit dhe tregtimit me shumicë të vajit vegjetal”, me anë të Urdhrit Nr. 108, datë 02.10.2012 “Për ngritjen e grupit të punës për ndjekjen e procedurës së hetimit paraprak në tregun e importit, prodhimit dhe tregtimit me shumicë të vajit vegjetal”, ngriti grupin e punës përgjegjës për ndjekjen procedurave të këtij hetimi.
5. Për mbledhjen e fakteve dhe të dhënave të nevojshme në lidhje me hetimin, bazuar në nenet 33 dhe 34 të Ligjit Nr. 9121, datë 28.07.2003 “Për mbrojtjen e konkurrencës”, grupi i punës ka kërkuar të dhëna dhe informacion nga Instituti i Statistikës, Drejtoria e Përgjithshme e Doganave, si dhe nga ndërmarrjet “TEUTA” SHPK, “ERBIRON” SHPK, “OLIM” SHA, “BOMIRA” SHPK, “CRYSTAL” SHPK dhe “VAJRA BIMORE”, në përgjigje të të cilave është administruar dhe informacioni përkatës.

6. Në bazë të nenit 36 të Ligjit Nr. 9121, dt 28.07.2003 “Për mbrojtjen e konkurrencës” dhe autorizimit të Komisionit të Konkurrencës Nr. 598/2, datë 02.10.2012 “Autorizim Inspektorësh”, grupi i punës gjatë periudhës së hetimit procedoi me kryerjen e inspektimeve pranë ndërmarrjeve që ushtrojnë veprimtarinë e tyre në tregun e importit, prodhimit dhe tregtimit me shumicë të vajit vegjetal.
7. Inspektimet e kryera pranë ndërmarrjeve që ushtrojnë veprimtari në këtë treg ishin të befasishme (Down Raids) dhe u kryen njëkohësisht në të 3 (tre) ndërmarrjet që përmendeshin në ankesën e ardhur pranë Autoritetit të Konkurrencës. Më datë 03.10.2012 janë inspektuar ndërmarrjet: “OLIM” SHA, “TEUTA DURRËS” SHPK dhe “ERBIRON” SHPK, ku u mbajtën dhe procesverbalet përkatëse, si dhe në datë 08.10.2012 ndaj operatoreve te tjere ne kete treg.

II. TREGU PËRKATËS

8. Në zbatim të Udhëzimit për përcaktimin e tregut përkatës, vlerësohen dy dimensionet e tregut përkatës:
  - 1) Tregun e produkteve
  - 2) Tregun gjeografik.
9. Bazuar në Vendimin nr. 245 te Komisionit të Konkurrencës, datë 02.10.2012 “Për hapjen e procedurës së hetimit paraprak në tregun e importit, prodhimit dhe tregtimit me shumicë të vajit vegjetal”, tregu përkatës i produktit përfshin:
  - *Tregun e importit të vajit vegjetal*
  - *Tregun e prodhimit të vajit vegjetal*
  - *Tregun e shitjes me shumicë të vajit vegjetal;*
10. Kërkesat për vaj në tregun shqiptar sigurohen nga tregu vendas dhe nga importi. Vaji që sigurohet nga importi mund të jetë vaj i rafinuar (i përpunuar) dhe vaj i parafinuar (i papërpunuar). Vaji i rafinuar që importohet është i llojeve të ndryshme si: vaj luledielli, vaj kikiriku, vaj ulliri, vaj misri, vaj soje, vaj industrial, vaj ëmbëlsirash, etj. Vaji vegjetal përfshin: vaj luledielli, vaj kikiriku dhe vaj misri, etj (me përjashtim të vajit të ullirit)¹.
11. Për prodhimin e vajit në vend, si lëndë e parë shërben vaji i papërpunuar që importohet. Vaji i papërpunuar që importohet është vetëm vaj luledielli. Pra, tregu përkatës i prodhimit përfshin vajin vegjetal të prodhuar në vend.

---

¹ Nr. 604, datë 17.11.2000 “Për Etiketimin e Produkteve Ushqimore”

12. Nevojat konsumatore për vaj vegjetal mbulohen si nga vaji vegjetal i importuar ashtu dhe vaji vegjetal i prodhuar në vend. Pra, tregu përkatës i shitjes me shumicë është vaji vegjetal i importuar dhe ai i prodhuar në vend. Sipas të dhënave të deritanishme importi i vajit rezulton se vaji i importuar zë rreth 65% te konsumit, tregues ky pothuajse i njëjte me atë të vitit të kaluar, gjë e cila tregon për një rritje të prodhimi dhe tregtimit të produktit vendas.
13. Në tregun e importit dhe të shitjes me shumicë të vajit vegjetal operojnë shumë ndërmarrje, ndërsa në tregun e prodhimit operojnë vetëm dy ndërmarrje. Ndërmarrjet dalin në treg me një shumëllojshmëri markash si: Olim me markën Olim, Vajra Bimore me markën Fiol, Erbiron me markën Floriol, Crystal me markën Crystal, Bomira me markën Bomira, Ferra&Co me markën Bimal, etj. Ekzistenca e shumë markave në treg bën që të ketë shumëllojshmëri zgjedhjeje për konsumatorët.
14. Për sa i përket zëvendësueshmërisë nga ana e kërkesës, për nga përdorimi, vaji i lulediellit ka përdorim më të gjerë në familje si për gatim, skuqje dhe sallatë. Vaji industrial dhe vaji i ëmbëlsirave janë përjashtuar nga tregu përkatës, sepse i pari përdoret për pajisje pune, ndërsa i dyti përdoret në punishtet e ëmbëlsirave, pra të dy këto lloje vajrash nuk kanë përdorim familjar. Vaji i sojës përdoret për gatim dhe ka vlera të larta ushqyese dhe kuruese (omega 3), por përdoret nga një kategori e caktuar, kryesisht nga personat mbi moshën 50 vjeç dhe ka një çmim shumë më të lartë se vaji i lulediellit. Vaji i misrit ka vlera të larta ushqyese, përdoret për gatim dhe skuqje, por për shkak të çmimit më të lartë, nuk përfshihet në tregun përkatës (megjithëse është një nga llojet e vajit vegjetal). Nga ana e ofertës produktet janë të zëvendësueshme, sepse ndërmarrjet importuese janë të lira të zgjedhin llojin e vajit që duan të importojnë. Pra, tregu përkatës i importit përfshin vajin e lulediellit.
15. Të gjitha ndërmarrjet janë aktive në tregjet e produktit, nëpërmjet ofrimit të tyre në të gjithë territorin e Shqipërisë. Për vlerësimin e impaktit që shkakton ofrimi, tregu gjeografik do të konsiderohet territori i Republikës së Shqipërisë.
16. Si konkluzion tregu përkatës përbëhet nga vaji i lulediellit në tregun gjeografik në të gjithë territorin e Republikës së Shqipërisë.

III. Karakteristikat e tregut përkatës

III.1.1 Tregu i importit të vajit të lulediellit

17. Nga analiza e struktures së tregut të importit të vajit vegjetal, rezulton se ky treg ka karakteristikat e një tregu oligopolistik ku indeksi i përqendrimit është shumë i lartë, ku tre ndërmarrjet kryesore në treg zotërojnë 83.5% të tregut dhe shumë ndërmarrje të tjera kanë 1-2% të tregut. Me përjashtim të ndërmarrjes Erbiron e cila importon vaj të ambalazhuar nga Hungaria, të gjitha ndërmarrjet e tjera kanë ndryshuar burimet e furnizimit.
18. Çmimi i importit të vajit gjatë 2012 ka ardhur në rritje ku vlera më e lartë i përket muajit shtator 2012 me rreth 8% më shumë se muaji paraardhës dhe rreth 19.3% krahasuar me çmimin më të ulët të vitit (shkurt 2012).

III.1.2 Tregu i prodhimit të vajit vegjetal luledielli

19. Tregu i prodhimit të vajit vegjetal përbëhet nga dy ndërmarrje që kryejnë përpunimin e vajit të papërpunuar që merret nga importi, të cilat janë Olim dhe Vajra Bimore. Si lëndë e parë për prodhimin e vajit në vend shërben vaji i papërpunuar që importohet. Për këtë arsye kemi analizuar dhe ndërmarrjet importuese të vajit të papërpunuar. Vaji i papërpunuar që importohet i nënshtrohet proceseve të neutralizimit, de-kolorimit dhe de-odorimit. Pas këtij procesi vaji që prodhohet pakëtohet në shishe 1, 2, 3, 4 dhe 5 litërshe. Krahas kostos së importit ku përfshihet edhe akciza ka kosto prodhimi, marketingu, etj.
20. Nga analiza e të dhënave të DPD ka rezultuar se ndërmarrjet nuk kanë bërë blerje të përbashkëta për të ndarë shpenzimet dhe kanë burime të ndryshme furnizimi.

III.1.3 Tregu i shitjes me shumicë të vajit vegjetal luledielli

21. Kërkesat për vaj vegjetal në tregun shqiptar sigurohen nga importi i vajit të rafinuar dhe nga prodhimi në vend i vajit vegjetal.

- *Struktura e tregut të shitjes me shumicë të vajit për vitet 2011-shtator 2012*

Ndermarrjet	Pjesa e tregut J-SH 2012	Pjesa e tregut 2011
ERBIRON	22%	23%
OLIM	22%	19%
CRYSTAL	21%	15%
Vajrat Bimore	14%	22%
BOMIRA	11%	9%
FERRA & CO	2%	1%
ELLEDII -SHPK	1%	1%
EQEREM - 934 - SHPK	1%	0%
KRIKET - 1	1%	1%

TEUTA E.B	1%	0%
DESINA BALLKAN-	1%	1%
ALMECCO - SHPK	1%	0%
E & B	0%	1%
BEJKO BUCI	0%	0%
VAKO-TREG	0%	1%
ROLF KEKA	0%	0%
DANINA -SHPK	0%	3%
ARG-MASHA	0%	1%
Te tjera	1%	2%
Totali	100%	100%

Burimi: Të dhënat e sjella nga ndërmarrjet dhe DPD si dhe përpunimet e grupit të punës

22. Tre ndërmarrjet më të mëdha në tregun e shitjes me shumicë të vajit vegjetal të lulediallit janë Crystal, Olim dhe Erbiron, të cilët kanë respektivisht afërsisht nga 21-22 % të tregut përkatës për periudhën objekt hetimi.

III.1.4 Mundësi bashkërendimi të sjelljes

23. Grupi i punës ka realizuar dawn raids në të njëjtën ditë dhe orë në të tre ndërmarrjet që përmenden në ankesë, për gjetjen e evidencave direkte dhe indirekte të një marrëveshje bashkëpunimi të mundshëm midis konkurrentëve, ose të një praktike të bashkërenduar midis ndërmarrjeve. Gjatë inspektimeve dhe nëpërmjet kërkesave për informacion janë administruar materiale të nevojshme për hetimin, për të bërë të mundur analizën nëpërmjet vlerësimit të sjelljes së ndërmarrjeve në tregjet përkatëse si vlerësimi i strukturës së tregut, sjellja në lidhje me çmimin, sasinë etj.

24. Nga analiza e strukturës së tregut të shitjes me shumicë u konstatua se ky treg është në kufirin e sipërm të një shkalle të moderuar përqendrimi dhe se shkalla e përqendrimit është rritur krahasuar me vitin 2011.

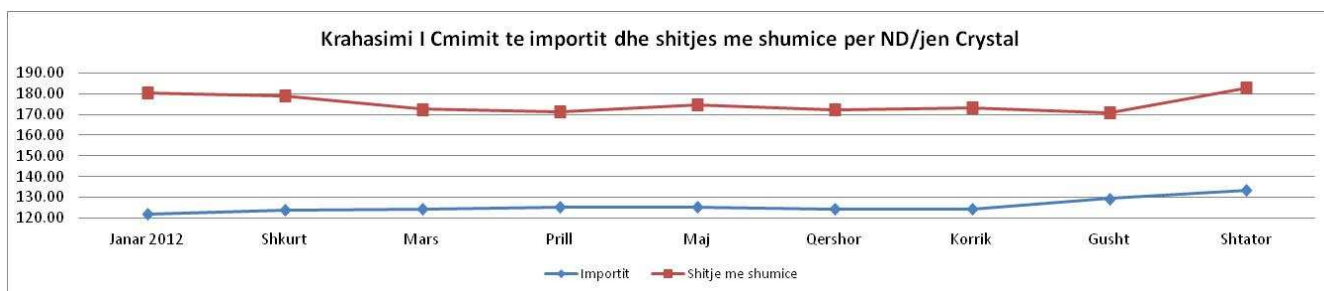
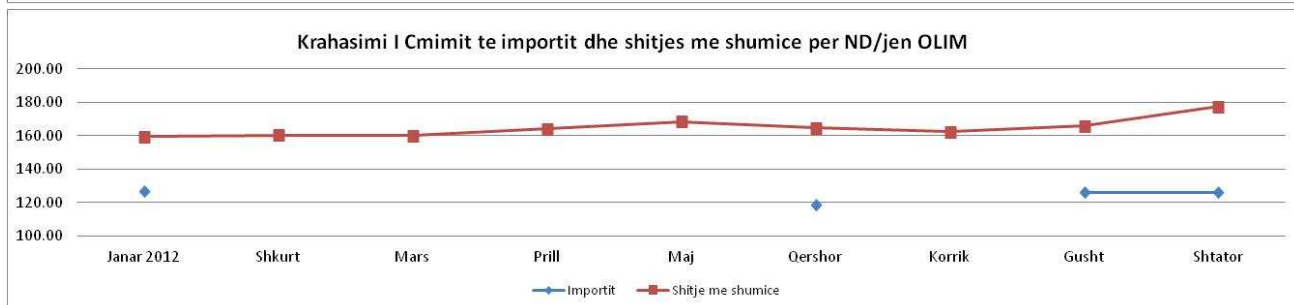
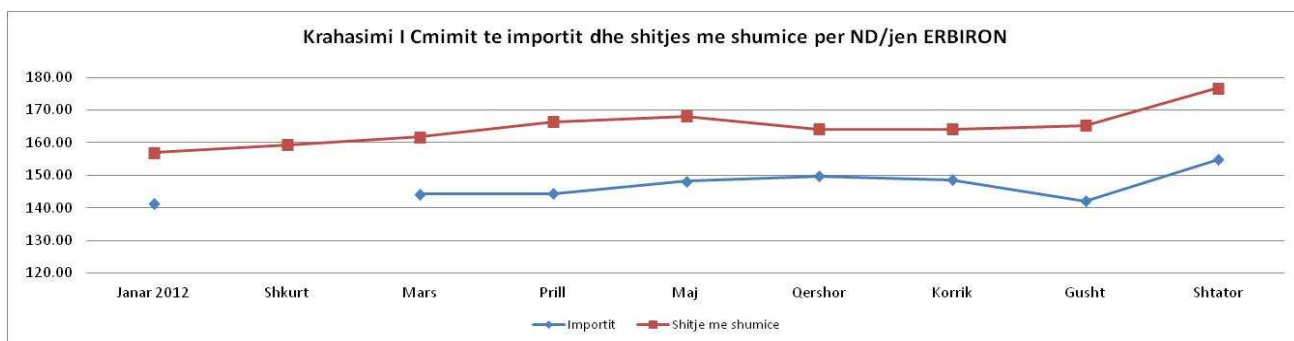
III.1.4.1 Krahasimi i trendit të çmimit të shitjes me shumicë

25. Analiza e sjelljes së ndërmarrjeve në lidhje me çmimin e shitjes me shumicë ka për qëllim të vlerësojë nëse ndërmarrjet vendosin direkt apo indirekt çmimet e shitjes me shumicë gjatë periudhës objekt hetimi Janar 30 - Shtator 2012. Në vlerësimin e trendit të ndryshimit të çmimit mesatar të shitjes me shumicë është marrë në konsideratë krahasimi i çmimit mesatar mujor të shitjes me shumicë të vajit vegjetal² që ka rezultuar nga përpunimi i të dhënave të sjella nga ndërmarrjet.

² Çmimi është llogaritur mbi mesataren e ponderuar

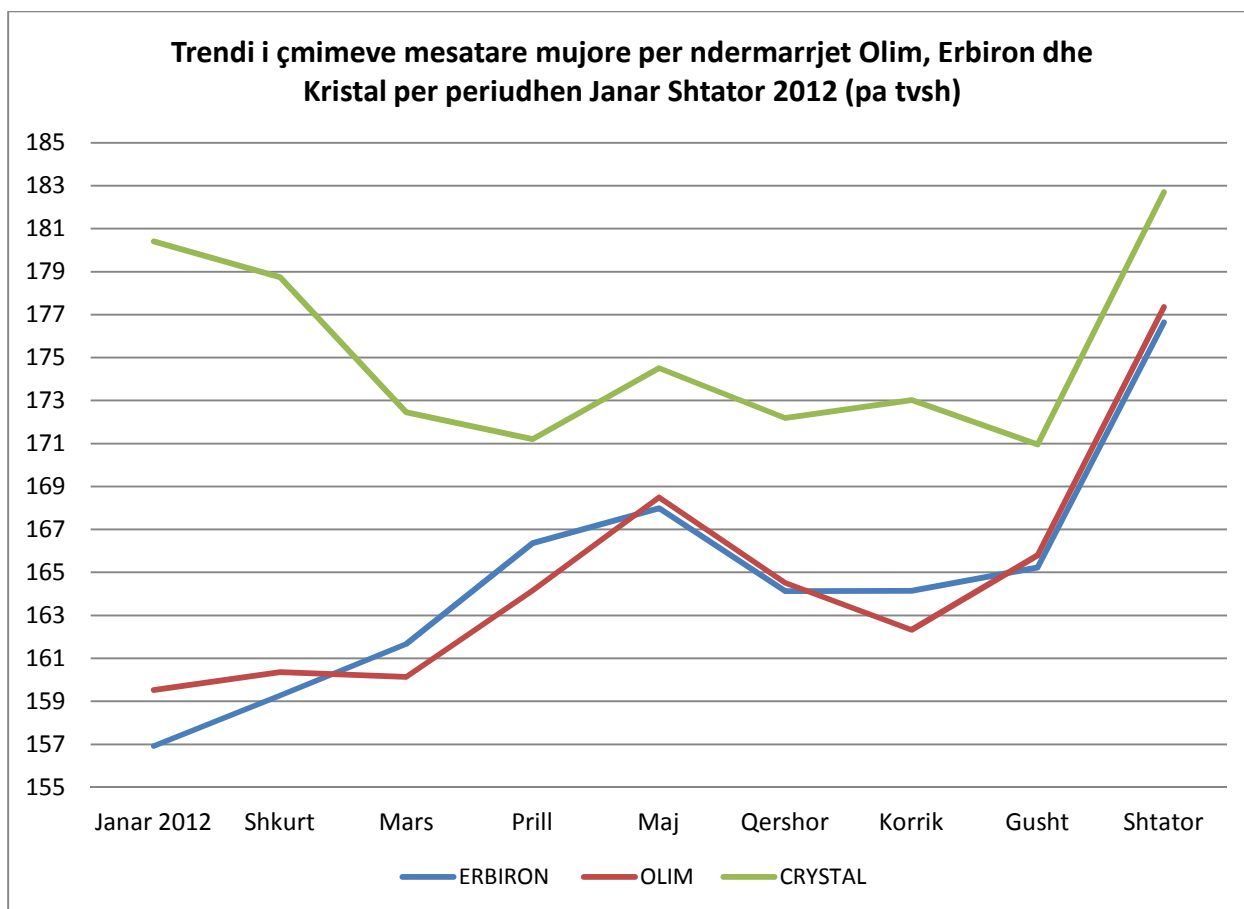
III.1.4.1.2 Ritmet dhe masa e ndryshimit të çmimeve mesatare të shitjes me shumicë në raport me çmimet mesatare të doganës

26. Vlerësimi i ritmeve të ndryshimit të çmimeve të doganës në raport me çmimet e shitjes me shumicë është bërë me qëllim që të shikohet nëse ndërmarrjet vendosin çmime indirekte të shitjes me shumicë nëpërmjet skemave për vendosjen e te njëjtave ritme ndryshimi midis dy çmimeve dhe nëse rritja e çmimit është rezultat i rritjes së çmimit të blerjes, apo i ndonjë sjellje të ndërmarrjeve në treg. Për këtë qëllim është bërë krahasimi midis çmimit mesatar mujor të vajit vegjetal të importuar, të llogaritur sipas të dhënave të doganës³ me çmimin mesatar mujor të shitjes me shumicë⁴.

³ Çmimi mesatar mujor i doganës është llogaritur mbi bazën e mesatares së ponderuar e llogaritur si raport i vlerës mujore të importit me sasinë e importuar (në litra).

⁴ Çmimi mesatar i shitjes me shumicë, është një çmim i llogaritur mbi një mesatare të ponderuar të çmimit mesatar mujor i ndërmarrjeve të shumicës. Çmimi mesatar mujor i shitjes për çdo ndërmarrje është llogaritur si raport i vlerës së shitjeve mujore me sasinë përkatëse.

27. Referuar analizës së mësipërme, rezulton se ndërmarrjet Erbiron, Olim dhe Crystal, të cilat janë tre konkurrentët kryesorë në këtë treg, me pjesë tregu të përafërt (rreth 22 %) kanë aplikuar çmime të shitjes me shumicë të cilat:

- Nuk reflektojnë me çmimet në tregun ndërkombëtar në rastet kur ka ulje të çmimit në tregun ndërkombëtar;
- Konvergojnë në trendet e rritjes së çmimit për periudhën objekt hetimi

shenja këto që tregojnë se mund të ketë një sjellje të bashkërenduar të këtyre ndërmarrjeve, e cila në kuptim të nenit 4, pika 1, të Ligjit Nr. 9121, datë 28.07.2003 “Për mbrojtjen e konkurrencës”, i ndryshuar, mund të përbëjë një marrëveshje të ndaluar.

PËR KËTO ARSYE:

Komisioni i Konkurrencës, në mbështetje të nenit 24, shkronja d) dhe nenit 43, pika 1, të Ligjit Nr .9121, datë 28.7.2003 “Për mbrojtjen e konkurrencës”, si dhe në nenin 12 dhe

nenin 21, pika 4, të Rregullores “Për funksionimin e Autoritetit të Konkurrencës”, me propozim të Sekretariatit,

V E N D O S I:

- I. Hapjen e procedurës së hetimit të thelluar në tregun e importit, prodhimit dhe tregtimit me shumicë të vajit të lulediellit ndaj ndërmarrjeve Erbiron, Olim dhe Crystal.
- II. Hetimi i thelluar të përfshijë periudhën kohore nga janari-tetor 2012.
- III. Procedura e hetimit të thelluar dhe përgatitja e raportit të përfundojë jo më vonë se data 30 Janar 2013.
- IV. Ngarkohet Sekretari i Përgjithshëm për zbatimin e këtij vendimi dhe njoftimin e palëve të përfshira në këtë hetim.

Ky vendim hyn në fuqi menjëherë.

KOMISIONI I KONKURENCËS

Servete GRUDA
(_____)
Anëtar

Koço BROKA
(_____)
Anëtar

Iva ZAJMI
(_____)
Anëtar

Rezana KONOMI
(_____)
Zv. Kryetar

Lindita MILO (LATI)
_____
K R Y E T A R